

KLAGANDE

Vård- och omsorgsnämnden i Skövde kommun

MOTPART

[REDACTED]

Förvaltare: [REDACTED]

Ombud: Joakim Runnerström
Nordica Assistans AB
Box 6052
700 06 Örebro**ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**

Förvaltningsrätten i Jönköpings dom den 7 november 2016 i mål nr 3648-15, se bilaga A

SAKEN

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer vård- och omsorgsnämndens beslut den 26 juni 2015.

YRKANDEN M.M.

Vård- och omsorgsnämnden yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer nämndens beslut.

██████████ motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom. Hon åberopar tidsredovisning för assistansersättning.

VAD PARTERNA ANFÖR

Vård- och omsorgsnämnden

Möjligheten att leva som andra i enlighet med 5 § LSS är tillgodosedd genom insatsen personlig assistans och innebär också möjligheten att kunna bo var den enskilde själv önskar och därmed också skaffa bostad genom den öppna bostadsmarknaden. ██████████ har numera boende om tre rum och kök med tillgång till eget rum för den personliga assistansen. ██████████ har tackat nej till fullständig bostadsanpassning av denna bostad i avvaktan på rättsens avgörande. Enligt ansökan anses ██████████ vara i behov av en bostad i ett avskilt och skyddat område för att kunna vistas utomhus. Denna typ av anpassning kan dock inte anses vara en grundanpassning enligt 9 § LSS. ██████████ behov av tillsyn och skydd för sig själv och andra tillgodoses genom hennes personliga assistans dygnet runt. De anpassningar som efterfrågas bedöms inte heller falla under det som lagstiftaren menat med grundanpassning. Övriga nödvändiga anpassningar av en bostad kan tillgodoses genom vanlig bostadsanpassning.

Insatsen bostad med särskild service för vuxna är inte aktuell då behovet av vård och omsorg till fullo är tillgodosett genom den personliga assistansen. Den bostad som begärs och anges som särskilt anpassad är inte sådan som kan bedömas som innefattande grundanpassning i lagens mening. De sökta

insatserna är inte sådana som avses i LSS. Möjligheten att leva som andra är tillgodosedda genom personlig assistans.

██████████

Hon behöver en bostad som ligger avsides så att hon inte får för många sinnesintryck och ser för många andra människor. Hon behöver en bostad som är tillräckligt stor för att hon ska kunna aktiveras inomhus för att minska utbrott och för att den assistent som hon riktar sin ilska emot ska kunna dra sig undan tillfälligt. Assistenterna ska kunna arbeta lågeffektivt. Hon behöver en inhägnad utegård så hon kan vara ute utan att riskera att skada andra eller att rymma. Hon behöver en lägenhet som är krosssäkrad så att hon inte kan slå sönder saker. Hon behöver ett boende med lås på dörrar och fönster så att hon inte rymmer och med lås på förrådsutrymmen så hon inte kommer åt farliga föremål. Vidare bör den vara ljudisolerad eller ligga avsides så att hon inte stör omgivningen när hon skriker under utbrott.

Hennes beviljade assistansersättning är inte tillräcklig för att täcka de behov hon har i form av boende. Assistenten ██████████ har aldrig arbetat ensam med henne. Det har förekommit enkelassistans på grund av svårigheter med att rekrytera men endast när anhöriga arbetat och det påverkar inte ansökan om boende. Hon behöver vistas utomhus för att miljöombyte och motion lugnar ner henne. Hon behöver möjlighet till utomhusvistelse i ett avskilt, och för hennes och andras säkerhet, inhägnat område. Assistenten kan inte täcka behovet av skydd för att slå sönder saker i boendet. Assistenterna behöver ytor för att kunna dra sig tillbaka, inte heller detta behov tillgodoses av assistansersättningen. Hon behöver också få mindre sinnesintryck och inte träffa så många människor men samtidigt gå ut. Assistansersättningen tillgodoser inte heller det behovet. Assistansersättningen kan således inte sägas tillgodose hennes behov av anpassat boende.

Hennes behov är inte faktiskt tillgodosedda genom möjligheten att söka bostadsanpassningsbidrag.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågan i målet är om [REDACTED] har rätt till insats enligt 9 § 9 LSS.

Syftet med LSS är att tillförsäkra personer med omfattande funktionshinder en god service och ett gott stöd. Avgörande för en god service och ett gott stöd är att insatserna ges utifrån varje enskild persons behov och önskemål. Det övergripande målet är att den enskilde ska kunna leva som andra, trots sitt funktionshinder. Genom de särskilda insatserna i LSS ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Insatserna enligt LSS är preciserade i lagen. Andra insatser än de angivna kan inte ges med stöd av LSS.

De insatser i form av boende för vuxna som anges i 9 § 9 LSS är bostad med särskild service och annan särskilt anpassad bostad. LSS reglerar inte i detalj hur boendet ska vara organiserat och öppnar därför för olika typer av boendialternativ. I fråga om bostad med särskild service kan två huvudformer av boende urskiljas; servicebostad och gruppboende. Med annan särskild anpassad bostad avses en av kommunen anvisad lämplig bostad, varvid med begreppet lämplig avses att bostaden bör ha en viss grundanpassning (se prop. 1992/93:159 s. 87).

Av förarbetena till LSS framgår således att en annan särskilt anpassad bostad avser en bostad med viss grundanpassning. I praxis har en anpassning i form av skydd mot ljud utifrån och möjlighet att hålla temperaturen nere i bostaden inte ansetts vara en sådan grundanpassning som lagstiftaren avsett (jfr HFD 2011 ref. 66).

Enligt kammarrättens mening synes [REDACTED] nuvarande boende i och för sig inte vara optimalt. Det framkommer vidare i utredningen att servicebostad eller gruppboende inte kan anses lämpliga för [REDACTED]

Den typ av bostad som återstår enligt 9 § 9 LSS är annan särskilt anpassad bostad.

Den bostad som önskas ska bland annat vara belägen på bottenplan för att förhindra att [REDACTED] utsätter sig själv för fara och helst ska det finnas en trädgård där hon kan gå ut. Bostaden bör ligga en bit från föräldrarnas boende och det ska helst inte finnas grannar i närheten. Bostaden bör även inrymma en jourlägenhet för hennes assistenter.

Enligt kammarrättens bedömning kan den sökta anpassningen inte anses vara en grundanpassning i den mening lagstiftaren avsett med annan särskild anpassad bostad för vuxna enligt 9 § 9 LSS. [REDACTED] har därför inte ett sådant behov som insatsen annan särskilt anpassad bostad avser att täcka. Nämndens överklagande ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande), Jan Källman (referent) och Anders Davidson har deltagit i avgörandet.

Föredragande: Helen Landström

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING****DOM**
2016-11-07
Meddelad i JönköpingMål nr
3648-15**KLAGANDE**

[REDACTED]

Ombud: Joakim Runnerström
Nordica Assistans AB
Box 6052
700 06 ÖrebroFörvaltare: [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]**MOTPART**Vård- och omsorgsnämnden i Skövde kommun
541 83 Skövde**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Vård- och omsorgsnämndens beslut 2015-06-26

SAKEN

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Med bifall till överklagandet upphäver förvaltningsrätten Vård- och omsorgsnämndens i Skövde kommun beslut och förklarar att [REDACTED] har rätt till insats enligt 9 § 9 LSS. Det ankommer på nämnden att närmare utreda vilken insats som är mest lämplig.

ÖVERKLAGAT BESLUT OCH YRKANDEN

Vård- och omsorgsnämnden i Skövde kommun (nämnden) beslutade den 26 juni 2015 att avslå [REDACTED] ansökan om bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna. Som motivering anfördes att hennes behov av omvårdnad, tillsyn och stöd i vardagen var

Dok.Id 208232

Postadress Box 2201 550 02 Jönköping	Besöksadress Hamngatan 15	Telefon 036-15 66 00 E-post: forvaltningsrattenijonkoping@dom.se www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se	Telefax 036-15 66 55	Expeditionstid måndag–fredag 08:00-16:00

tillgodosett genom personlig assistans dygnet runt. Den anpassning som efterfrågas är inte någon grundanpassning i den mening lagstiftaren avsett och behov av anpassad bostad föreligger inte.

██████████ yrkar att hon ska beviljas bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.

Nämnden har inte funnit skäl att ändra sitt beslut.

VAD PARTERNA ANFÖR

Förvaltningsrätten har den 12 oktober 2016 hållit muntlig förhandling inom stängda dörrar. På begäran av ██████████ har vittnesförhör hållits med ██████████ ██████████ och ██████████

Parterna har skriftligen samt vid den muntliga förhandlingen huvudsakligen anfört följande.

██████████ *genom sitt ombud Joakim Runnerström*

Det är ostridigt att ██████████ tillhör personkretsen enligt LSS. Hon har flera funktionsnedsättningar som medför ett utagerande och aggressivt handlande och hon slår sönder saker. Hon behöver en bostad som är anpassad utifrån hennes behov. Hennes nuvarande boende medför inte att hennes behov faktiskt tillgodoses. Förutsättningarna i nu aktuellt mål är desamma som i RÅ 2010 ref. 91. Frågan som ska prövas i målet är således om ██████████ ██████████ har rätt till insats enligt 9 § 9 LSS.

Nämnden

██████████ vård- och omsorgsbehov är tillgodosett genom insatsen personlig assistans enligt SFB och genom nuvarande boende. Eftersom hon har personlig assistans beviljad är hon inte i behov av bostad med särskild ser-

vice för vuxna. De anpassningar som [REDACTED] ansöker om är inte så-
dan grundanpassning som avses i lagstiftningen och jämfört med HFD 2011
ref. 66 föreligger inte något behov av annan särskilt anpassad bostad för
vuxna. [REDACTED] kan anpassa den bostad hon har idag, detta har dock
inte gjorts fullt ut då hon framfört att det endast är fråga om ett tillfälligt
boende och att man endast kan ansöka om anpassningsåtgärder en gång.
Nämnden anser dock inte att det är endast ett tillfälligt boende.

[REDACTED]
Hon arbetade som personlig assistent med [REDACTED] från början av au-
gusti till den 14 september 2016. Flera händelser, men framförallt det som
hände den 14 september, ledde till beslutet att sluta som personlig assistent
för [REDACTED]. De var ute tillsammans med [REDACTED] och under dagen fick hon flera
plötsliga utbrott där hon blev arg, slog, spottade och svor och rusade mot
trafiken. Hon blev rädd både för [REDACTED] och för sin egen säkerhet. Det blir
inte bättre av att hålla [REDACTED] inomhus, utan hon behöver komma ut och röra
på sig så hon blir trött vilket lugnar ner henne. Hon behöver dock kunna
komma ut mer avskilt där hon inte får så mycket intryck av andra männi-
skor.

[REDACTED]
Hon har kännedom om [REDACTED] genom sitt yrke och de samarbeten
som finns kring henne. [REDACTED] har en mycket svår funktionsnedsättning i
form av utvecklingsstörning med svåra beteendestörningar, autism och en
psykossjukdom. Hon har ett utåtagerande beteende och hon har svårt att
förstå tid, planering och struktur. Hon förstår inte orsak och verkan och har
ofta stor ångest. Sinnesstämningen växlar snabbt. Hon behöver en miljö och
en omgivning som är anpassad efter hennes funktionsnedsättning. Eftersom
hon kan bli väldigt arg, är stark, kan äta saker som är olämpliga, är rym-
ningsbenägen och inte kan skydda sig själv eller andra behöver hon en om-
givning som är säker och där hon kan känna sig trygg och inte bli provoce-

rad av för mycket intryck och människor. ■■■■■ kan vara hotfull och hon kan vara en fara för sin omgivning. Hon behöver ett boende där man kan möta hennes behov. Hon behöver hjälp dygnet runt och bostaden behöver anpassas t.ex. med okrossbart glas i fönster, lås på fönster, dörrar och kläd-kammare så att hon inte kan skada sig själv eller andra. Hon behöver möjlighet att kunna gå ut i ett skyddat område med staket runt sig där hon kan vara utan sina assistenter. Assistenterna behöver ett stort område så de kan dra sig undan om ■■■■■ får ett utbrott. Hennes boende idag är inte anpassad fullt ut och boendemiljön är inte som den borde vara.

■■■■■
Hon är överläkare inom vuxenpsykiatri och känner ■■■■■ i denna egenskap. ■■■■■ har haft kontakt med vuxenpsykiatri sedan 2006 och under åren har det varit flera inläggningar inom slutenvården. Hon har en medfödd hjärnskada som med tiden blivit alltmer svårhanterlig för omgivningen då hon blivit större och starkare. Hon har vistats upprepade gånger på institutionsboende i Tyskland. Hon är oförutsägbart fysiskt aggressiv, även mot personer som hon tycker om och hon kan göra sig illa på oförutsägbara sätt. Trots att hon medicineras kommer aggressionsutbrotten allt oftare och det verkar som att hon blivit mera personinriktad aggressiv än hon varit tidigare. Hon har en kombination av diagnoser – ADD, kognitiv funktionsnedsättning, autismspektrumstörning, en begåvningsnivå som motsvarar en sjuårings samt av och till ett psykotiskt upplevande. Hon är farlig för sig själv på såväl kort som lång sikt. Hon har inte förmåga att uppfatta vad som är farligt för henne och hon har behov av hjälp med allt. Hon är även farlig för andra, hon kan inte kontrollera sitt beteende, än mindre inse konsekvenserna av sitt handlande. Det är inte bra för ■■■■■ att bo som hon gör nu i ett vanligt bostadsområde, inte ens om det är tillsammans med två personer. En anledning till att hon har försämrats och blivit mer aggressiv kan vara att anhöriga börjar bli slitna och att man bor tillsammans på en liten yta. Konflikter, konfrontationer och aggressiva laddningar växer i ett stängt begränsat utrymme.

Det bästa för ■■■■■ skulle vara att hon har ett litet hus, gärna lite utanför staden, med en liten trädgård med stängsel runt där hon kan röra sig själv och där man sedan gradvis kan låta nya assistenter komma till.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Gällande regler m.m.

I 1 § LSS anges bl.a. att lagen innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.

I 5 § LSS sägs att verksamhet enligt lagen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 §. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

Verksamheten ska enligt 6 § LSS vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges.

Enligt 7 § LSS har personer som anges i 1 § rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

Enligt 9 § LSS är insatserna för särskilt stöd och särskild service bl.a. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.

Av förarbetena till LSS (prop. 1992:93/159 s. 85 och 87) framgår bl.a. följande. Personer med funktionshinder ska ha samma möjlighet som andra att själva välja bostadsform. De flesta människor vill ha en egen bostad. Det gäller självklart också de flesta människor med funktionshinder. Jag anser att det finns behov av ett lagskydd för att kunna tillförsäkra personer med omfattande funktionshinder tillgång till en lämplig och individuellt anpassad bostad med service. Även om det inte finns anledning att i detalj reglera hur boendet ska vara organiserat, anser jag att vissa huvudformer bör gälla för verksamheten. Enligt min uppfattning bör de kvalitativa aspekterna på bostaden ur den enskildes perspektiv vara avgörande för bedömningen av den. Kriterierna för bedömningen av en bostad bör därför avgöras med hänsyn till t.ex. hur graden av självständighet i bostaden kan upprätthållas. Kraven på självständighet förutsätter att ett litet antal personer bor tillsammans. I samtliga former förutsätts att bostaden är personligt anpassad och att det i anslutning till boendet ordnas erforderligt personellt stöd och service. Den enskildes önskemål om bostadsform och behovet av stöd och service bör vägas samman i bedömningen av vilken bostadsform som ska tillhandahållas. (---) Möjligheten för de flesta personer med mer omfattande funktionshinder som bor i en egen bostad att kunna leva ett aktivt och självständigt liv är avhängigt av att bostaden är personligt anpassad och att de får tillräckligt och allsidigt personligt stöd. Det senare har hittills vanligen ordnats genom socialtjänstens hemtjänstverksamhet. Sedan några år finns det också i vissa kommuner möjlighet att få personlig assistans via ett kooperativ eller en annan organisation som tagit på sig arbetsgivaransvar för sådan personal. Jag anser att enskilda med svåra funktionshinder genom den nya lagen ska ges en rätt till en av kommunen anvisad lämplig bostad. I begreppet lämplig avser jag att bostaden bör ha en viss grundanpassning. Behövligt stöd och service i anslutning till boendet bör ges inom ramen för de insatser som jag nyss föreslagit i övrigt ska gälla enligt den nya lagen, t.ex. personlig assistans och ledsagarservice. Vidare sägs (a prop. s. 179 f) att en bostad enligt punkten nio kan utformas på olika sätt. Tre huvudformer kan dock urskiljas.

Det kan vara fråga om en av kommunen anvisad särskilt anpassad bostad utan fast bemanning eller en servicebostad med visst fast basstöd genom anställd personal för anläggningen eller slutligen en gruppboende med erforderlig fast kollektiv bemanning som i huvudsak ska täcka de boendes hela stödbehov. Om den enskilde, med hjälp av övriga insatser enligt detta lagförslag och en viss grundanpassning av bostaden, klarar ett boende i en särskilt anpassad bostad utan fast bemanning, kan detta vara att föredra framför servicebostad eller gruppboende. Av samma förarbete (a. prop. s.172) framgår även att vid bedömningen av om den enskilde har behov av insatsen i sin livsföring måste jämförelser göras med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder. För att viss insats enligt 9 § ska kunna nekas den funktionshindrade på grund av att behovet tillgodoses på annat sätt, ska behovet också faktiskt tillgodoses på annat sätt. Det räcker således inte att behovet kan tillgodoses på annat sätt. Även om behovet i viss mån tillgodoses på annat sätt kan rätt föreligga till kompletterande insatser enligt denna lag.

I SoU 2008:77 s 605 anges att stödet enligt SoL och LSS för personer som tillhör personkretsen i LSS ska kunna kombineras med en rättighet till en bostad med viss grundanpassning, d.v.s. med olika anpassning av bostadens fasta funktioner i och i anslutning till bostaden. Behov av ytterligare anpassning får prövas enligt reglerna i bostadsanpassningslagen [*lag (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m., förvaltningsrättens anm.*].

Högsta förvaltningsdomstolen har gjort följande bedömning angående omfattningen av den prövning som en domstol ska göra i ett mål om särskilda insatser enligt LSS (RÅ 2010 ref. 91). Insatsen enligt 9 § 9 LSS är bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna. Den prövning en domstol har att göra om en enskild begär en sådan insats är att avgöra om den enskilde har rätt till den insatsen. Om domstolen kommer fram till att den enskilde har den rätten, är det kommunen som har

ansvaret för att utforma insatsen närmare. Om den enskilde inte är nöjd med kommunens beslut om utformningen av insatsen, kan detta beslut överklagas. I ett sådant mål har domstolen att pröva om den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor genom den beviljade insatsen. Därutöver bör domstolen inte besluta om hur insatsen ska utformas. Vid de bedömningar och avvägningar som ska göras för den närmare utformningen måste hänsyn tas till lokala förhållanden som organisatoriska aspekter, tillgång till adekvat personal m.m. Ett ställningstagande till detaljerna i utformningen av en viss insats torde dessutom ofta vara att betrakta som ett beslut om verkställighetsåtgärder, och rena verkställighetsbeslut anses inte vara överklagbara. Däremot torde alltså den enskilde, när kommunen väl har beslutat en insats, kunna få prövat om den insatsen på ett godtagbart sätt tillgodoser hans behov.

Högsta förvaltningsdomstolen har i ett mål (HFD 2011 ref. 66) gällande annan särskilt anpassad bostad för vuxna uttalat följande. Av utredningen i målet framgår att A.J. inte har problem med att förflytta sig i bostaden eller att använda toalett, kök och sanitetsutrymmen. Den anpassning hon önskar är skydd mot ljud utifrån och möjlighet att hålla temperaturen nere i bostaden. Sådant anpassning är enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening inte grundanpassning i den mening lagstiftaren avsett. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens bedömning har A.J. därmed inte ett sådant behov som insatsen annan särskilt anpassad bostad för vuxna i 9 § 9 LSS avser att täcka.

I RÅ 2008 ref. 39 har Högsta förvaltningsdomstolen uttalat att av ordalydelser i 9 § 9 LSS och av förarbetsuttalanden får anses framgå att innebörden av den insats som avses med begreppet ”annan särskilt anpassad bostad” är att från kommunen erhålla en bostad som är lämplig för ändamålet. Den som redan har en bostad och vill få denna anpassad på visst sätt är i stället hänvisad till att söka bidrag till detta med stöd av lagen om bostadsanpassningsbidrag.

I 15 § LSS anges att till kommunens uppgifter hör att verka för att personer som anges i 1 § får sina behov tillgodosedda.

Förvaltningsrättens bedömning

Det är i målet ostridigt att [REDACTED] tillhör personkretsen enligt LSS. Fråga i målet är därför om hon kan anses ha ett behov av en bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna enligt 9 § LSS.

Först kan konstateras att [REDACTED] behov av stöd och hjälp i den dagliga livsföringen tillgodoses genom personlig assistans enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, SFB.

Någon rätt för den enskilde att kräva en viss utpekad bostad följer inte av LSS. När det gäller utformningen av en insats torde det oftast vara att betrakta som ett beslut om verkställighet. Vad förvaltningsrätten kan ta ställning till är om [REDACTED] genom att bo kvar i det egna boendet, tillförsäkras goda levnadsvillkor (jfr bl.a. Högsta förvaltningsdomstolens avgörande i RÅ 2010 ref. 91 och HFD 2012 ref. 59) eller om hon är i behov av en sådan insats som kan ges enligt 9 § LSS.

Av utredningen i målet och av det som sagts vid den muntliga förhandlingen framkommer att [REDACTED] har en mycket svår funktionsnedsättning i form av bl.a. autismspektrumstörning, svåra beteendestörningar och en psykosjukdom som tillsammans medför att hon får oförutsägbara aggressionsutbrott och där hon kan göra plötsliga utfall som att t.ex. springa rakt mot mötande biltrafik. Vittnena har samstämmigt uttalat att [REDACTED] är en fara för sig själv och för andra när hon hamnar i situationer där hon utsätts för mycket intryck och att hon har behov av ett boende som är anpassat utifrån hennes behov av avskildhet.

██████████ är idag 41 år och bor tillsammans med sina personliga assistenter i en lägenhet i centrala Skövde. Utredningen visar att hon återkommande hamnar i konflikter med sina assistenter då hon blivit mer personinriktat aggressiv än hon tidigare varit. Enligt vittnet ██████████ behöver ██████████ ett boende anpassat så att assistenterna kan dra sig undan hennes utbrott och för att undvika att konflikterna eskalerar. Hennes boende behöver enligt vittnesmålen även anpassas utifrån ett säkerhetsperspektiv med säkerhetsglas och lås på fönster och dörrar. Även inredningen måste i viss mån vara anpassad och väl förankrad för att undvika risker och faror. Samtliga vittnen anför att ██████████ behöver ett avskilt och skyddat område för att hon överhuvudtaget ska kunna komma utomhus utan att utgöra en fara för sig själv eller andra.

Enligt förvaltningsrätten visar utredningen i målet att ██████████ genom sina omfattande funktionsnedsättningar har behov av ett boende som svårliken kan tillgodoses genom det boende hon har idag. De insatser som nämnden har hänvisat till kan inte anses tillräckliga för att tillgodose hennes behov. Förvaltningsrätten anser därför att ██████████ för att vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor, är i behov av en sådan insats som kan ges enligt 9 § 9 LSS. Överklagandet ska därför bifallas och det ankommer på nämnden att närmare utreda vilken insats som är mest lämplig och hur denna ska utformas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1D).

Veronica Lindström

Rådmannen Veronica Lindström och nämndemännen Mats Brandt, Ingegerd Darius Reinholdsson och Emil Gullbrantz har avgjort målet. Föredragande jurist har varit Richard Manderhjelm.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.